

IZVEŠTAJ O REALIZOVANOJ PROCENI POTREBA RADI PRIPREME SADRŽAJA I PROGRAMA ZA OBUKE

U OKVIRU PROJEKTA:

„NAUČI, PRIMENI, OVEKOVEĆI – OMLADINSKA INTERKULTURALNA MREŽA“

KOJI REALIZUJE: CENTAR ZA PROIZVODNJU ZNANJA I VEŠTINA IZ NOVOG SADA

A FINANSIJSKI PODRŽAVA: MISIJA OEBSa U REPUBLICI SRBIJI

Avgust, 2021.

SADRŽAJ:

SADRŽAJ:	2
1. Uvod	3
1.1. O projektu	3
1.2. O istraživanju	4
2. Analiza odgovora	5
2.1. Opšti podaci	5
2.2. Znanje o interkulturnosti	7
2.3. Interkulturna osjetljivost	11
2.4. Poznavanje kultura i prepoznavanje diskriminacije	12
3. Zaključci i preporuke za sadržaj obuke	15

1. Uvod

1.1. O projektu

Ovo je Izveštaj o realizovanom istraživanju, koje je sprovedeno sa ciljem ispitivanja potreba radi pripreme sadržaja i programa obuke u okviru projekta „Nauči, primeni, ovekoveči – omladinska interkulturnalna mreža“. Projekat realizuje Centar za proizvodnju znanja i veština, uz finansijsku podršku Misije OEBSa u Republici Srbiji.

Strateški ciljevi projekta su:

- Razviti interkulturne vrednosti i veštine među mladim ljudima u Vojvodini organizovanjem seminara / vebinara za izgradnju kapaciteta i pokretanjem i iniciranjem produkcije kratkih filmova na interkulturnalne teme u četiri lokalne zajednice u Vojvodini.
- Poboljšati kapacitet mladih za izgradnju socijalne kohezije i etničke tolerancije u zajednici, nadograđivanjem njihovih komunikacionih veština i njihove interkulturne osjetljivosti.
- Koristiti društvene mreže i medije za izgradnju interkulturnih veština, promociju interkulturnizma i aktivizma mladih i podizanje svesti o neophodnosti intekulturalnog dijaloga i razumevanja među mladima u Vojvodini.

Aktivnosti projekta su :

- Aktivnost 1: Uz korišćenje društvenih mreža organizovati polazno istraživanje o postojećim interkulturnim stavovima i znanju
- Aktivnost 2: Organizovati 6 seminara /webinara: 4 seminara o interkulturnom znanju i veštinama i 2 vebinara o planiranju interkulturnih ili sličnih aktivnosti za mlade u lokalnoj zajednici
- Aktivnost 3: Mladi će proizvesti kratke video filmove o primerima interkulturnosti u lokalnoj zajednici
- Aktivnost 4: Organizovati aktivnosti promocije i vidljivosti projekta

Očekivani rezultati projekta su:

- Rezultat 1. Organizovano polazno istraživanje
- Rezultat 2. Organizovani seminari / vebinari za izgradnju kapaciteta
- Rezultat 3. Video filmovi o lokalnim primerima interkulturnizma koje su proizveli mladi
- Rezultat 4. Organizovane aktivnosti promocije i vidljivosti projekta

1.2. O istraživanju

Istraživanje je sprovedeno prema planu i na taj način je ostvaren očekivani rezultat 1: organizovano je polazno istraživanje kojim je procenjena potreba za obukom (u pogledu sadržaja i programa) i realizovana je aktivnost 1. sa predviđenim podaktivnostima:

Podaktivnost 1.1: Izrada metodologije istraživanja i priprema onlajn (Google) upitnika.

Cilj istraživanja/upitnika je prikupljanje podataka o postojećem znanju, shvatanju, interkulturnoj osjetljivosti, predstavama i shvatanjima (sterotipa, predrasuda) o kulurološkim grupama i iiskustvima diskriminacije, kako bi se na taj način identifikovale teme za jačanje kapaciteta putem seminara/vebinara kao i potrebe i interesovanja budućih učesnika seminara.

Podaktivnost 1.2: Logističke pripeme za istraživanje, kontakti sa partnerskim organizacijama, institucijama i pojedincima/kama u četiri odabrane lokalne zajednice – Novi Sad, Zrenjanin, Sombor i Šid i distribucija upitnika.

Podaktivnost 1.3. Sprovođenje onlajn istraživanja.

Podaktivnost 1.4: Obrada rezultata i izrada izveštaja sa zaključcima i preporukama, koji će poslužiti za pripremu sadržaja i programa obuke, koja će se baviti najaktuelnijim pitanjima i problemima mladih vezanih za interkulturnost.

Istraživanje je sproveo ekspertska tim u sastavu: prof.dr Mirjana Beara, MA Ivana Koprivica i Ana Bu, koje su angažovane na projektu za potrebe ovog istraživanja kao i planiranja i održavanja seminara/webinara.

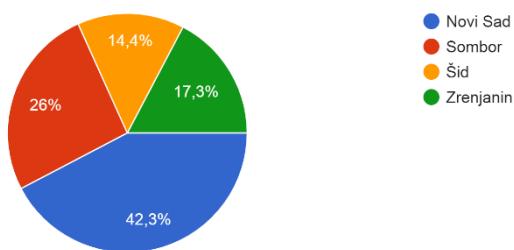
Upitnik je popunilo 114 mladih osoba, u periodu od 15.06. 2021 do 31.7. 2021. godine.

Na taj način je ostvaren očekivani rezultat 1, jer je indikatorom rezultata 1.2. predviđeno da će upitnik popuniti najmanje 100 mladih iz 4 lokalne zajednice (Novi Sad, Šid, Sombor i Zrenjanin) .

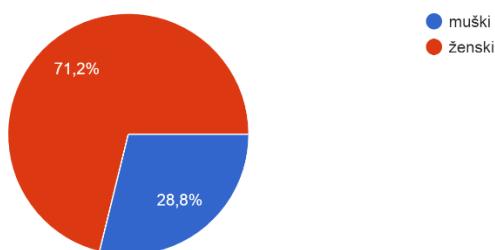
2. Analiza odgovora

2.1. Opšti podaci

Upitnik je popunilo 114 mladih osoba osobe iz 4 grada/opštine: Novi Sad (42,3%), Zrenjanin (17,3%), Sombor (26%) i Šid (14,4%). Posmatrano prema polu, 71,2% ispitanica je popunilo upitnik, dok je 28,8% ispitanih muškog pola.

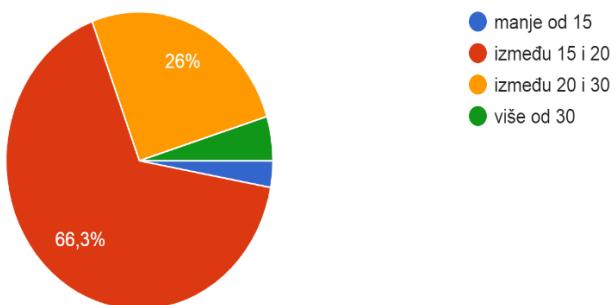

Grafikon br.1. Struktura učesnika/ca istraživanja po gradovima/opština

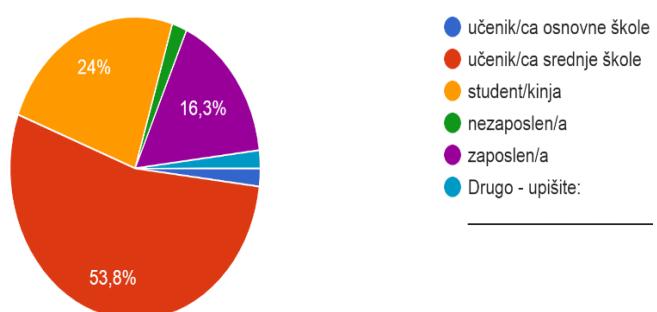

Grafikon br.2. Struktura učesnika/ca po polu

92,3% učesnika istraživanja su mlađi od 15 do 30 godina. Najveći procenat učesnika, njih 66,3% je uzrasta između 15 i 20 godina i uglavnom su to učenici/ce srednjih škola (53,8%) ili studenti (njih 24%). Od ukupnog broja ispitanika/ca njih 16,3% su zaposleni.

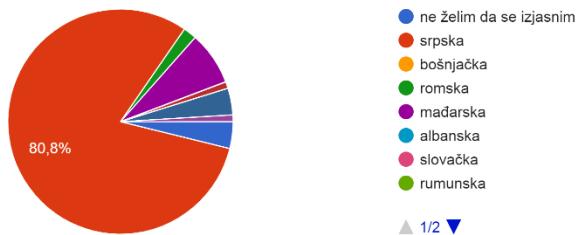

Grafikon br.3. Struktura učesnika/ca po uzrastu

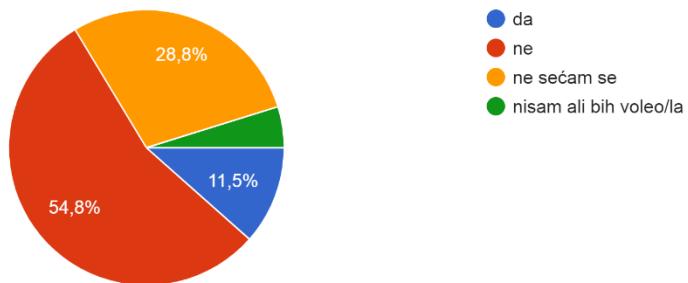
Grafikon br.4. Struktura učesnika/ca po obrazovanju

Kada je u pitanju etnička pripadnost, najveći procenat ispitanih je obeležilo da su Srbi (80,8%), Mađari (7,7%), Hrvati (3,8%), Romi (1,9%), odgovor „ne želim da se izjasnim“ zaokružilo je 3,8% mlađih. Etnička pripadnost ispitanika odgovara etničkom sastavu stanovništva Vojvodine, gde prema popisu stanovništva iz 2011, Srbi predstavljaju većinsko stanovništvo (66,76%), dok je udeo Mađara 13%, Hrvata 2,43% a Roma 1,43% .

▲ 1/2 ▼

Grafikon br.5. Struktura učesnika/ca po etničkoj pripadnosti

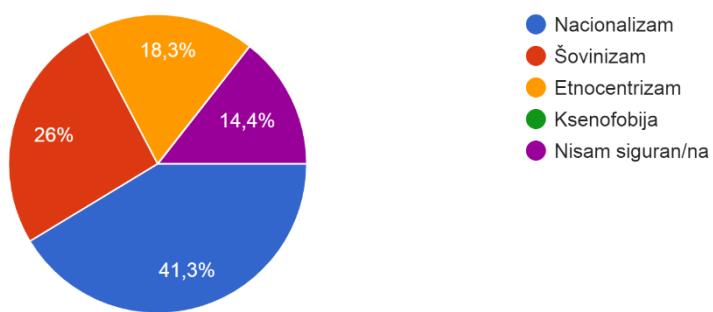
Grafikon br.6. Odgovori na pitanje:
Da li ste nekada prolazili obuku na temu interkulturalnosti?

Najveći broj ispitanika, njih 54,8% nije nikada prolazilo neku obuku na temu interkulturalnosti, 28,8% je odgovorilo da se ne seća, dok je 11,5% ispitanih navelo da je prolazilo neku obuku na navedenu temu. Od ukupnog broja ispitanih, njih 4,8% je reklo da nije prolazilo obuku, ali bi volelo. Od ukupnog broja ispitanih, oni koji su rekli da su imali prilike da prolaze neku obuku na temu interkulturalnosti, naveli su da su to bile obuke u organizaciji Crvenog krsta Srbije, Međunarodne federacije Crvenog krsta, Crvenog krsta Bugarske. Takođe, jedna ispitanica je navela da je od 2014. godine prošla nekoliko obuka koje su za temu imale interkulturalnost, ali se ne seća ko su bili predavači. Obuke su bile pretežno međunarodnog karaktera. Učesnici ispitivanja naveli su i Vojvodansku školu interkulturnizma, u Temerinu. Obuka je bila 2016. ili 2017. godine. Različiti Erasmus projekti su takođe navedeni, kao i obuke na navedenu temu u organizaciji Somborskog edukativnog centra. Zatim, pominju interkulturalno pozorište ruralne Bačke, kao i obuke u kojima su se provlačile teme aktivizma socijalne uključenosti i razne vrste umetnosti.

2.2. Znanje o interkulturalnosti

Znanje o interkulturalnosti ispitali smo kratkim testom znanja. Namena nam je bila da ispitamo kako deklarativno, tako i primenjeno znanje o interkulturalnosti, preko nekih situacija koje se mogu videti u okruženju mladih.

Na pitanje kako nazivamo gledište koje jednu (etničku) grupu stavlja u središte svega i smatra superiornom, a sve ostale meri i ocenjuje u odnosu na nju, ispitanici su ovako odgovorili:

Grafikon br.7.

Velika razuđenost odgovora na ovo pitanje ukazuje da mladi nisu potpuno sigurni u prepoznavanju razlike između nacionalizma, šovinizma i etnocentrizma, što ukazuje na potrebu da se ove pojave detaljnije razrade u obuci.

Na pitanje da dopune započetu rečenicu: „Diskriminacija je...“, mladi su ovako odabrali odgovore:

Grafikon br.8.

Vidimo da je velika većina mladih upoznata sa određenjem diskriminacije, a 10% nije tačno odgovorilo na ovaj zadatak.

Na pitanje da dopune započetu rečenicu, „Stereotip je...“, mladi su ovako odgovorili:

Grafikon br.9.

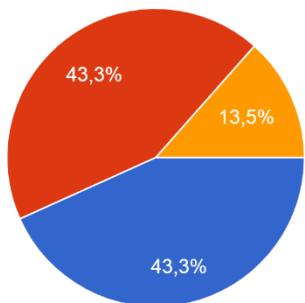
Velika većina mladih pravilno shvata stereotip, ali ih oko 20% netačno definiše ovu važnu pojavu za razumevanje interkulturalnosti.

Na pitanje: Koja definicija odgovara interkulturalnom društvu? Vidimo da oko 80% mladih prepoznaće određenje interkulturalnog društva, ali da ih oko 20% nije sigurno ili ga pogrešno definiše.

Grafikon br.10.

Na pitanje: Interculturalni obrazovanje je..., mladi su ovako odabrali među ponuđenim odgovorima:

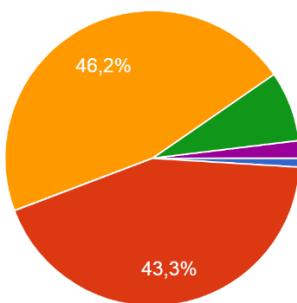

- Obrazovanje koje ima za cilj da se kroz učenje o drugima obezbedi prihvatanje i tolerancija drugih kultura.
- Obrazovanje koje pruža svim učenicima znanja, veštine i stavove koji ih osposobljavaju za aktivno uključivanje u društvo i omogući razvijen interaktivni način zajedničkog života.
- Nisam siguran/na

Grafikon br.11.

Indikativno je da većina mladih (preko 56%) nije sigurno ili netačno prepoznaje interculturalno obrazovanje. To bi moglo da ukaže na činjenicu da interculturalno obrazovanje treba dalje razvijati u našim školama.

Pitanje: U jednom odeljenju srednje škole nastavu pohađa i devojka romske nacionalnosti, koja dobro poznaje jezik na kojem se odvija nastava. Međutim, ona uvek sedi sama u poslednjoj klupi i slabo učestvuje u onome što se dešava na času. Šta mislite da je najjačniji odgovor od ponuđenih ispod - zašto ona ne učestvuje u aktivnostima?

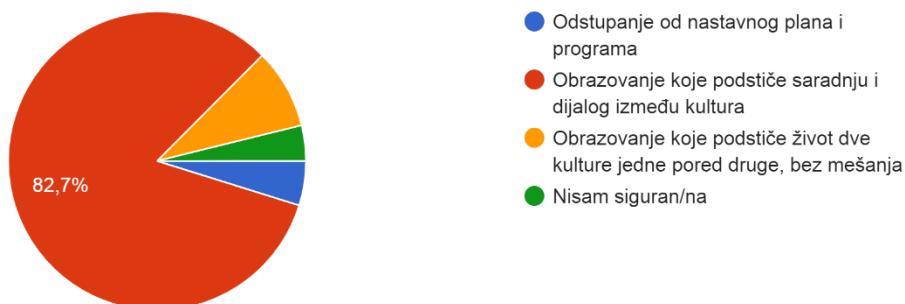
- Jer je manje sposobna od druge dece.
- Jer je nastavnici ne uključuju na pravi način.
- Jer drugovi iz odeljenja neće da se druže sa njom.
- Jer je ona nemotivisana da završi školu.
- Nisam siguran/na

Grafikon br.12.

U ovom pitanju, koje ima za cilj da proveri koje uzroke diskriminacije mladi prepoznaju u svakodnevnom školskom okruženju, vidimo da ih je gotovo jednak broj odgovorio da je razlog u neadekvatnoj organizaciji inkluzivne nastave, ali i da se dešava (i to u velikom procentu) da diskriminaciju vrše drugovi iz odeljenja, što opet može biti rezultat

neadekvatne nastavne prakse, koja bi trebala da prevenira ovakve odnose u odeljenju. Zabrinjava da oko 10% mladih smatra da je Romkinja iz opisane situacije „sama kriva“ za isključenost zbog nemotivisanosti.

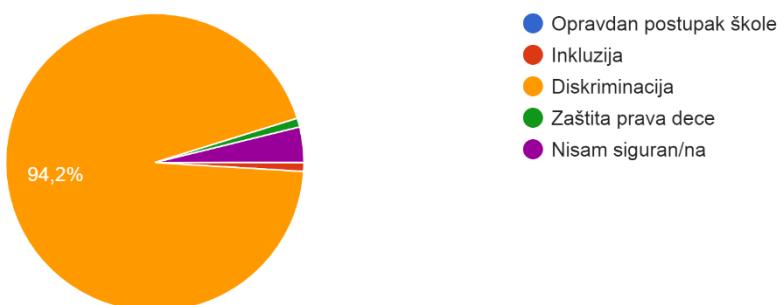
Na pitanje: 7. U jednoj dvojezičnoj gimnaziji nastavnica srpskog jezika kao nematernjeg je sa svojim učenicima sprovela projekat u kojem su oni sa mađarskog na srpski jezik preveli priče i pesme svog druga iz odeljenja. Knjigu su zatim uz saradnju sa učenicima iz srpskog odeljenja lektorisali, pripremili za štampu i objavili na oba jezika. U pitanju je:

Grafikon br.13.

Većina učenika tačno prepoznaje primer interkulturalnog obrazovanja i tačno ga definiše, iako nešto manje od 20% mladih nije prepoznalo o čemu se radi.

Na pitanje: 8. Osnovna škola je odbila da upiše devojčicu koja za pisanje i crtanje koristi svoja stopala jer je rođena bez obe ruke, uz obrazloženje da će se „ostala deca šokirati i istraumirati kad je vide“. U pitanju je:

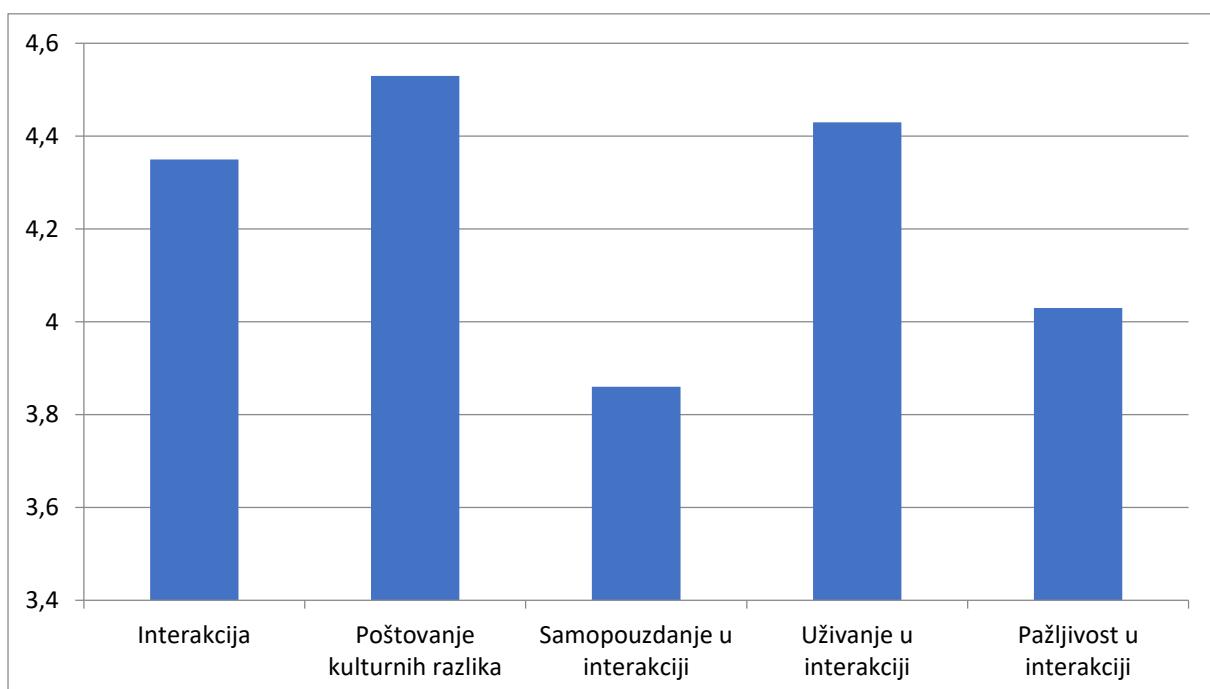

Grafikon br.14.

Ohrabruje da su ispitani mladi gotovo jedinstveni u oceni da je situacija opisana u pitanju primer obrazovne diskriminacije osoba sa invaliditetom. Svega 6% ne daje tačan odgovor.

2.3. Interkulturalna osetljivost

Ovim delom upitnika želeli smo da ispitamo interkulturalnu osetljivost mladih korišćenjem skraćene i adaptirane Skale interkulturalne osetljivosti (Chen & Starosta, 2000), na kojoj su mlađi odgovarali izborom stepena slaganja od 1 (uopšte se ne slažem) do 5 (izrazito se slažem) na 10 stavki. Dimenzije ove skale su Uključenost u interakciju (primer stavke: "Uživam kada razgovaram sa ljudima iz različitih kultura"), Poštovanje kulturnih različitosti ("Poštujem vrednosti ljudi iz različitih kultura"), Samopouzdanje u interakciji ("Osećam se samopouzdano kada razgovaram sa ljudima iz različitih kultura"), Uživanje u interakciji (primer negativne stavke: "Lako se uzinemirim kada komuniciram sa ljudima iz različitih kultura") i Pažljivost u interakciji sa drugačijim kulturama ("Trudim se da dobijem što više informacija kada razgovaram sa ljudima iz različitih kultura"). Aritmetičke sredine odgovora po dimenzijama su prikazane u Grafikonu 14.

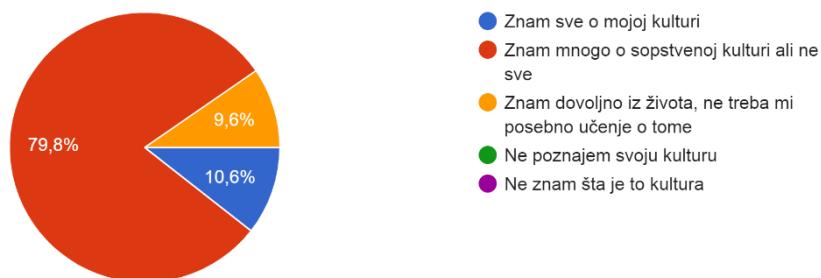
Grafikon br.14.

Iz grafikona vidimo da se mlađi najbolje snalaze u poštovanju kulturnih razlika i uključenosti u komunikaciju (interakciju) sa ljudima iz drugih kultura, dok je nešto niža pažljivost u interakciji i samopouzdanje u interakciji sa ljudima iz različitih kulturnih grupa.

Na narednih nekoliko pitanja odgovarate tako što odaberete onu opciju koja najviše odgovara onome što Vi mislite o temi pitanja.

2.4. Poznavanje kultura i prepoznavanje diskriminacije

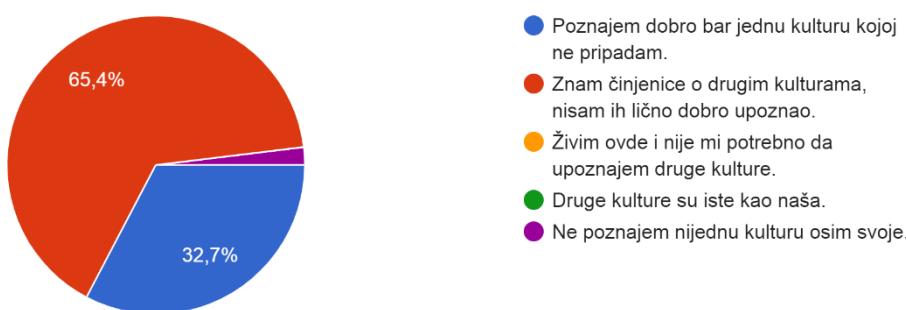
Koliko poznajete sopstvenu kulturu?

Grafikon br.15.

Oko 10% mladih smatra da sve zna o sopstvenoj kulturi, a oko 80% smatra da zna mnogo ali ne i sve. Oko 10% nije spremno da uči o svojoj kulturi, smatrajući da je dovoljno ono što znaju iz svakodnevnog života. Ovo ukazuje na to da su mladi uglavnom spremni da dodatno uče o sopstvenoj kulturi iako smatraju da je poznaju.

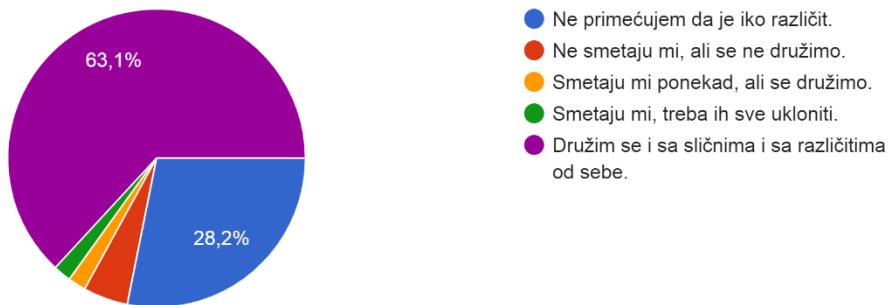
Koliko poznajete druge kulture?

Grafikon br.16.

Vidimo da je preko 65% mladih samo teoretski upoznalo druge kulture, i da nije imalo priliku da dobro upozna druge kulture. Ohrabruje ocena preko 30% mladih da dobro poznaju bar jednu drugačiju kulturu, kao i njihova otvorenost i spremnost da upoznaju druge kulture (nijedan ispitanik nije izjavio da „mu nije potrebno da upoznaje druge kulture“). Pa ipak je zanimljiva i zabrinjavajuća činjenica, da je u multinacionalnoj Vojvodina skoro 2% ispitanika izjavilo da ne poznaje nijednu kulturu osim svoje.

Grafikon br.17.Koji je Vaš stav prema osobama koje su različite od Vas?

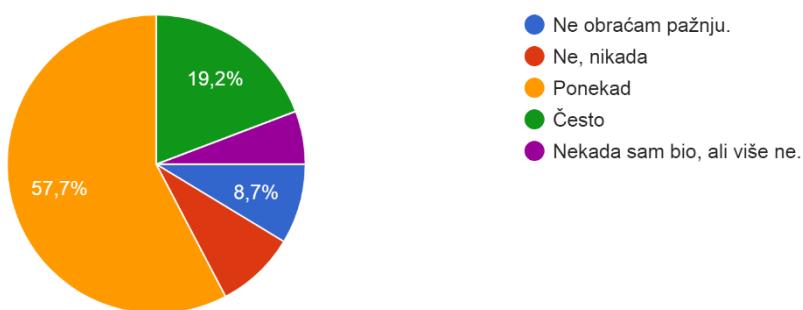

Grafikon br.17.

Većina ispitanih (91,3%) prihvata različitosti i pozitivno reaguje na njih: oni se druže sa sličnima i sa različitim od sebe (63,1%) ili ne primećuju da je iko različit (28,2%).

8% ispitanih ipak ima drugačije stavove i zbog toga bi pitanjima identiteta, sličnosti i prihvatanja različitosti (pa i interkulturalne osetljivosti) trebalo posvetiti više pažnje u toku obuke.

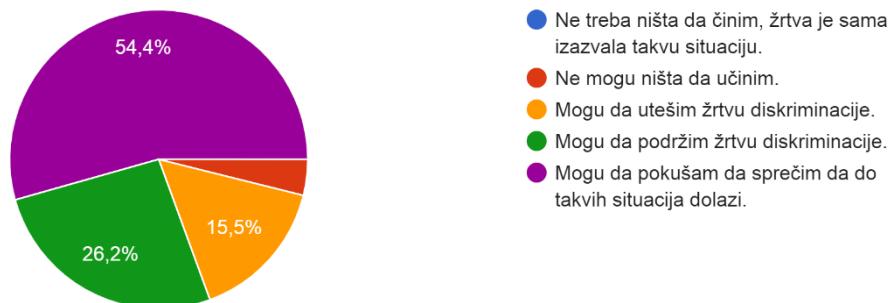
Na pitanje: Da li se u Vašem okruženju često dešava diskriminacija? Da li ste nekad bili prisutni? više od dve trećine ispitanika je ponekad (57,7%) ili često (19,2%) prisustvovalo nekom aktu diskriminacije u svom okruženju, što ukazuje na dve stvari: diskriminacija je česta pojava u Vojvodini, a mladi je prepoznaju.

Grafikon br.18.

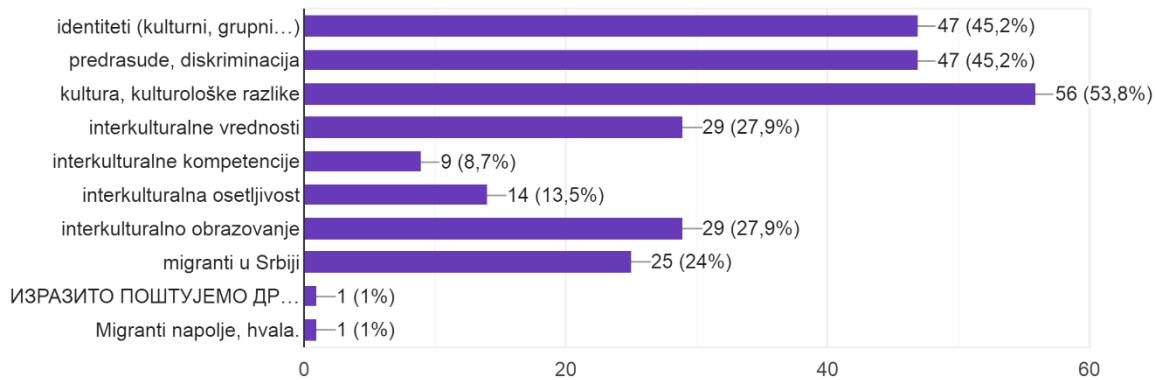
Na pitanje: Šta Vi možete učiniti situaciji kada se dešava diskriminacija? Ssoro svi ispitanici (96,1%) su spremni da reaguju u situacijama kada se dešava diskriminacija: najčešće tako što će pokušati da spreče slične situacije (54,4%) , da podrže žrtvu diskriminacije (26,2%) ili

da je uteše (15,5%). Mali procenat (3,9%) ispitanika smatra da ne može da učini ništa, što verovatno ukazuje na to da ne poznaju mehanizme za zaštitu žrtava diskriminacije. Ovde treba istaći i nešto veoma pozitivno: niko ne prebacuje krivicu na žrtvu diskriminacije i ne objašnjava time svoje nečinjenje i pasivnost

Grafikon br.19

Za koje od dole nabrojanih tema ste zainteresovani da se dalje edukujete ukoliko bi Vam se ukazala prilika?(mogućnost više odgovora)

Grafikon br.20.

Odgovori ispitanika ukazuju na to, da su zainteresovani za većinu ponuđenih tema, a naročito za teme koje su najbitnije za razumevanje interkulturnosti : identitet, kultura i kulturološke razlike, diskriminacija, interkulturno obrazovanje i interkulturnalne vrednosti. Nešto manje interesovanje za interkulturnu osetljivost i interkulturnalne kompetencije je verovatno posledica nepoznavanja ovih pojmljiva. Vidimo da su mlađi zainteresovani i za upoznavanje migranata i njihove kulture, ali upozorava neprijateljski komentar jednog

ispitanika o toj kulturnoj grupi. Stoga bi u obukama jedan segment mogao da bude fokusiran na bolje upoznavanje arapske i drugih migrantskih kultura.

3. Zaključci i preporuke za sadržaj obuke

- Ovo istraživanje je potvrdilo da postoji ozbiljna potreba za obrazovanjem mlađih o interkulturalnosti i za ovakvim projektima. Interkulturalno obrazovanje nije zastupljeno u našim školama, a znanje koje mlađi stiču kroz neformalno obrazovanje je nedovoljno: samo 11,5% ispitanih je prošlo kroz neki vid obuke o interkulturalnosti.
- Što se tiče deklarativnog (činjeničnog) znanja, iz ovog kratkog testa se čini da većina mlađih poznaje činjenice o pojавama kao što su diskriminacija, interkulturalno društvo, stereotip, a da su manje sigurni u prepoznavanju interkulturalnog obrazovanja i etnocentrizma, kao i razlika između etnocentrizma, nacionalizma i šovinizma. S obzirom da je etnocentrizam važan fenomen iz kojeg proizilaze stavovi i ponašanja prema drugačijim kulturama, potrebno je mlađima predstaviti u obuci Benetov model interkulturalne osjetljivosti, u kojem su etnocentrizam i kulturni relativizam veoma dobro objašnjen preko primera uverenja i ponašanja prema drugim kulturama.
- U pogledu interkulturalne osjetljivosti, može se zaključiti iz rezultata da je potrebno pojačati doživljaj samopouzdanja u interkulturalnoj interakciji, kao i pažljivost u interakciji u smislu da se jačaju snage mlađih da strpljivo i sa razumevanjem upoznaju drugu kulturu, bez straha od drugog i drugačijeg, koji može da rezultira agresijom.
- U pogledu poznavanja drugih kultura, vidimo da dominira deklarativno poznavanje, bez pravog dodira i razmene, što ukazuje na multikulturalni kvalitet. Potrebno je mlađima približiti interkulturalnost kao dijalog i razmenu među različitim kulturama. Mladi izjavljuju da dobro poznaju sopstvenu kulturu, no i to bi bilo korisno preispitati, pošto kultura nije jednoobrazna. Moguće je da mlađi pod svojom kulturom podrazumevaju svoje neposredno okruženje (porodicu, vršnjake) i ono što uče o svojoj etničkoj grupi u školi, što nije iscrpno poznavanje.
- Vidimo iz odgovora mlađih da se diskriminacija ponekad ili čak često dešava u njihovom prisustvu i da je većina spremna da nešto preduzme u tim situacijama. Na obuci bi bilo korisno pripremiti nekoliko situacija u kojima se dešava diskriminacija, da bi se razvile veštine reagovanja.

Izveštaj pripremili:

Ivana Koprivica, Ana Bu i Mirjana Beara

Novi Sad, 16.8. 2021.